

Tørkens Indflydelse paa Vegetationsforholdene i det sydvestlige Sjælland.

Beretning til det kongelige Landhuusholdningselskab fra Chr. Waupell.

Efter Selskabets Opfordring har jeg fra den 20de til 22de Juli foretaget en Excursion til det sydvestlige Sjælland for at undersøge Marsagerne til Kornets, navnlig Byggets flette Udvikling, hvorom jeg strax efter min Hjemkomst sender Selskabet følgende Notits om Forholdene paa Grevskabet Holsteinborg.

Medens i det østlige Sjælland denne Sommer fordeelsagtig afviger fra den foregaaende derved, at Regnen i de for Kornplanterne afgjørende Diebliske ikke har ladet vente paa sig, har det ikke været Tilfældet i det sydvestlige Sjælland, navnlig paa Grevskabet Holsteinborg; her har man i hele Juni og lige indtil den 22de Juli, da jeg var der, kun haft een ordentlig Regndag*). Dette i Forening med den foregaaende tørre Tid havde bevirket, at Bygget var geraadet i en saa ussel Forfatning, at man istedetfor en god Byghøst, hvormed man havde smigret sig ved Sommerens Begyndelse, og som de andre Egne af Sjælland synes at love, maa lade sig nøie med den jammerligste Byghøst, som man i Mands Minde har havt. Forresten er det vistnok af Interesse at erfare, at de meteorologiske Forhold paa et saa lille Land

*) Desværre eksisterede der ingen Veitoptegnelse.

som Sjælland, kunne være saa afvigende; og Almeenheden maa være Lehnsgreve Kammerherre Holstein Taf skyldig, fordi han har henledet det kongelige Landhuusholdningsseffels Opmærksomhed paa dette mærkelige Tilfælde, som vistnok danner et interessant Bidrag til Veirligets Historie for dette Aar.

Som Vidnesbyrd om Tørkens Intensitet paa Grevskabet og de tilgrændsende Godser kan tjene, at de Gadefjær og Vandbeholdninger, hvoraf man forhen havde vandet Huusdyrene, eksisterede ikke mere; istedetfor havde man gravet Huller i Lavningerne, hvor der samlede sig noget smudsigt Vand, eller ogsaa tilført Vandet andetstedsfra. Det maa antages, at Bønderne i Reglen savnede reent Drickvand, da mange Familier udenfor Bøndestanden kun til Rødtørst vare forsynede dermed; alene Herregaardene vare endnu velforsynede med Vand.

Hvad Tørkens Indflydelse paa Plantelivet angaaer, da havde Træerne naturligviis bedst kunnet taale den; at en Deel af de sidst plantede Bøgetræer i Skovene vare udgaaede, var at vente; derimod have Frøtræerne, der vare saaede med Kornet, til de nye Skove, hvis Anlæg er paabegyndt, været beskyttede af Kornplanterne mod Solen. Som en mærkelig Virkning af Tørken kan imidlertid anføres, at Valbirken (*Acer pseudoplatanus*) i Holsteinborg Have kastede sine Blade, som om det havde været Efteraar, og at den uægte Jasmin (*Philadelphus*) Blade hang slappe ned fra Grenene.

Med Hensyn til de urteagtige Planter, da var Plantedækket jaaledes indtørret paa Græsmarkerne, at Jorden var blottet, og enten de vare udlagte med Klover eller med Græs, frembøde de samme Udseende som Nørrefælled ved Kjøbenhavn ifjor.

Af Sædarterne havde Rugen det bedste Udseende; denne Plante var, da Tørken indtraf, saa udviklet, at den ikke kunde paavirkes deraf i nogen høi Grad. Anderledes er det med Hveden, den kan ikke vore med en saa ringe Varme som Rugen, derfor vilde dens Væxtperiode let forlange sig i denne tørre Tid. Maaskee var det derfor, at Hveden paa Bøndernes

Jord var kort og havde smaae A. Forstjellig herfra var det paa Fjurendal, hvis frugtbare Jorder i Forening med en omhyggelig Behandling havde frembragt en Hvedemark af det skønneste Udseende, idet at baade Straaet var langt og Aret saa fyldigt som man vel kunde ønske; men ved at gaae ind imellem Planterne, viste Forpagter Bakke mig, at Kornene vare løse i Aret, og tillige i Reglen indeholdt en Mængde smaae gule Larver, hvilke sandsynligviis ere Larver af Hvedemyggen*). Paa Bladene fandtes ofte temmelig megen Røst, men denne synes at være kommen saa sildig, at den ikke har øvet nogen Indflydelse paa Frugtens Udvikling.

Mæst medtaget af Tørfen var imidlertid Bygget; istedetfor at denne Sædart i andre Egne den 23de Juli endnu var grøn, var den her, paa nogle Undtagelser nær, som senere skulle omtales, gulnet, som om den var ifærd med at modnes; forresten var dens Tilstand ingeniunde ens. Paa Holsteinborgs Bygmark fremtraadte det hensygnende Korn i Pletter, der kunde have flere hundrede Fod i Omkreds. Straaet var knap en Fod høi, Rødderne vare kun tilstede i saa ringe Mængde, at Straaene syntes at staae løse i Jorden; og selve de saa Rødder havde tydelige Spor af at være beskadigede**), maaffee af Oldenborrelarven, der ikke savnes i Egnen***). Aret var østest udtraadt af Bladet; og indeholdt kun 6—8 Korn, der vare smaa gule, indeni saftige og udenpaa dækkede af Bladluus. Der, hvor Aret endnu ei var udtraadt af Bladet, fandtes vel og Bladluus; men mere fremtrædende og som det synes mere virksomme vare Cholerafluerne (en Art af

*) See Prof. Schjødtes Beretning til Indenrigsministeriet om Hvedemyggen. 1855.

**) Paa Rødderne fandtes ogsaa navnlig i deres øverste Deel Røddhaarene meget mere udviklede, end det ellers pleier at være Tilfælde.

**) De havde saaledes ødelagt ikke saa ganske saa Frøplanter i Træskolerne.

Thrips-Slægten), hvilke fremtraadte baade som sorte og hvide*) ligesaa medtaget som ved Holsteinborg, vare næsten alle Bygmarkerne ved Bøgelund, Lundby, Drølev og ved Godserne Berreby og Basnæs, kun vare Rødderne ikke saa bestadigede som ved Holsteinborg, men Aæret var ligesaa tyndt og Straæet ligesaa lavt. Her fremviste ogsaa ofte hele Marker jamme Udseende som de store Pletter i Holsteinborgs Bygmark.

Mæst angrebet var en enkelt Mark; ved Bøgelund By. Bygplanterne vare her kun 4—6 Tommer høie, ikke gule, men aldeles grønne, Aæret var ikke udtraadt, men endnu næsten indesluttet af det omstedende Blad, hvoraf kun enkelte Stak ragede frem; naar Bladet toges tilside, fandtes hvert Aærdækket af Cholerastuer.

Om end Torken er Hovedarsagen til Byggets Fordærvelse i det sydvestlige Sjælland, er denne dog ikke tilstrækkelig til at forklare Ondet. Thi da blev det usforklarligt, hvorfor ikke alene Havren, men ogsaa Erterne, hvilke sidste som bekjendt mindst kunne taale Tørke, ikke have taget væsenlig Skade. Hertil kommer den mærkelige Omstændighed, at de saa Marker med Gradet Byg, som jeg besøgte, havde lidt meget mindre; og naar de tvende Bygarter vare saaede iflæng, kunde man altid bemærke, at det Gradede Byg sammenlignet med det Radede Byg, saaede meget godt ud. Heraf ledes man til at antage, at Insecterne væsenlig have bidraget til at bestadige det toradede Byg. Naar vi imidlertid tage Hensyn til, at det toradede Byg, som staaer paa Engjord, ligesom de Kanter af Bygmarken, der strække sig ned paa det fugtige Jordsmon, baade i Grønhed og i andre Henseender frembød samme gode Udseende som i andre Egne af Sjælland, synes det, at Mangel paa Fugtighed i Jorden hovedsagelig har bidraget til at forhindre den sunde Udvikling af Bygplanten, og at Insecterne først da have indfundet sig, da denne manglede.

*) Hvilke efter Prof. Schjødtes godhedsfulde Meddelelse er det yngre Stadium.

Endnu staaer tilbage at gjøre opmærksom paa, hvorledes man kan være uheldig ved at følge en rigtig Fremgangsmaade. Physiologiske og climatiske Grunde byde, at saae Bygget tidlig. Paa Basnæs havde man saadet Byg før den 1ste April; uen vist er det at det sildig saae Byg havde holdt sig meget bedre. Det Samme gjælder om det Gradede Byg sammenlignet med det 2radede Byg; og maaskee kan det Samme udstrække sig til de ikke drainede Jorder i Forhold til de drainede.
